

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

Министарство правде

Управа за извршење кривичних санкција

ОКРУЖНИ ЗАТВОР У БЕОГРАДУ

Број 214-772/15-04

Датум 29.10.2015. године

Београд, ул. Бачванска бр. 14

Јасминка Јаковљевић

Република Србија
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

Јасминка Јаковљевић, генерална секретарка

Београд
Делиградска број 16

Веза – Ваш број 71-77/15, дел бр 32205 од 31. 8. 2015. године

Поштована госпођо Јаковљевић,

По пријему Извештаја о посети Националног механизма за превенцију тортуре притворској јединици Окружног затвора у Београду, обављеној 20. августа 2015. године, те упознавања са садржином истог, недостацима у раду утврђеним од стране тима НПМ – а и донетим препорукама које се односе на рад овог завода :

- ❖ Побољшање смештајних услова за притворена лица на нереновираним блоковима на другом спрату објекта у улици Бачванској
- ❖ Одвојено смештање у спаваонице притвореника непушача од пушача
- ❖ Побољшање исхране притворених лица – квалитета, разноврсности и количине хране, као и контрола исте од стране заводског лекара

- ❖ Опремање свих притворских просторија алармом за узбуђивање (паник тастером)
- ❖ Извођење прикључака за струју, ТВ и радио апарате на женски притворенички блок 2.2.2.
- ❖ Побољшање смештајних услова за притворенице – реконструкција блока 2.2.2.
- ❖ Увођење ширег асортимана и веће количине хигијенских уложака на кантину и у хигијенским пакетима
- ❖ Унапређење начина шишања и неге косе притвореница
- ❖ Чињење доступним информација које се тичу остваривања права у заводу страним држављанима који не разумеју ни српски ни енглески језик, на језику који разумеју
- ❖ Већа доступност информација о здравственом стању и садржине здравственог картона пацијената – притворених лица
- ❖ Наткривање шеталишта да би било функционално у свим временским условима
- ❖ Формирање простора за заједнички дневни боравак притвореника на свим смештајним блоковима и опремање истих потребном опремом,

у задатом року од 60 дана од дана пријема Извештаја, обавештавамо Вас о поступању по истима:

❖ У вези са Препоруком НПМ – а која се односи на смештајне услове притворених лица у нереновираним блоковима, посебно блоковима на другом спрату, у које спада и блок за смештај притвореница, обавештавамо Вас да је Управа за извршење кривичних санкција формулисала План реконструкције смештајних простора лица лишених слободе у свим заводима у систему Управе, чији је део План реконструкције блокова за смештај лица лишених слободе у објекту Окружног затвора у Београду, по којем ће се, закључно са 2019. годином, сукцесивно извршити реконструкција целог објекта односно смештајних блокова, као и да се план до сада у целости и у планираном ритму извршавао.

Реновирање другог спрата нашег објекта почиње 2016. године и то реконструкцијом блока 4.2. за коју је обезбеђено 36.000.000,00 динара са ПДВ-ом. Радови ће почети у месецу априлу 2016. године, а по плану, радови ће бити окончани у месецу јулу 2016. године.

Истим Планом за следећу, 2016. годину предвиђено је да се изради пројектна документација за реконструкцију блокова на другом спрату објекта : 2.2., 3.2. и 5.2, док је пројекат за реконструкцију блока 1.2., већ завршен ове године.

Овде користимо прилику да појаснимо да радови који се предузимају на блоковима за смештај лица лишених слободе подразумевају реконфигурацију простора, нове инсталације и спадају у реновирање простора односно потпуну реконструкцију, а не адаптације или санације, реч је о свеобухватним радовима на одређеном већем делу простора који захтевају време за обављање као и значајна финансијска средства.

Како препоруке које се односе на реновирање смештајних блокова схватамо као дугорочне јер се због обима радова, броја и квадратуре блокова, као и значајних новчаних средстава неопходних за реконструкцију комплетног смештајног простора лица лишених слободе у овом заводу, а имајући у виду позицију истог као индиректног буџетског корисника, не може очекивати да се исте реализују у кратком року и мимо Плана реконструкције завода у систему извршења, као закључак наводимо да ћемо по свим Вашим препорукама које се односе на уподобљавање смештајних простора усвојеним стандардима, у потпуности поступити закључно са 2019. годином.

Поводом препорука које се односе на услове смештаја лица лишених слободе на другом спрату објекта овог завода наводимо да ће током 2016. године бити завршена реконструкција блока 4.2, а 2017. године ће бити реконструисан блок 1.2. – „женски“ блок, и понављамо да ћемо реконструкцију комплетног смештајног капацитета окончати 2019. године, сходно поменутом Плану.

❖ У вези са уоченим недостацима који се односе на смештање у исте просторије односно спаваонице **пушача са непушачима** наводимо да је у пракси веома тешко приликом смештајног распоређивања уз поштовање бројних критеријума - законских и безбедносних, поштовати и предметни критеријум али да управа завода континуирано предузима све расположиве мере да се постепено исти примени као нужан и равноправан са осталим критеријумима за смештај притворених лица. Молимо да имате у виду да поред забране да лица против којих се води исти кривични поступак због саучесништва у извршењу истог кривичног дела или другог односа у истом кривичном поступку буду просторно повезана, примарни критеријум приликом упућивања на смештајни простор је безбедносни, те се у циљу спречавања ма ког вида тортуре унутар смештајне јединице у исти простор смештају криминолошки и пенолошки сродне категорије притвореника.

У вези са реализацијом Препоруке наводимо да су на притворским и осуђеничким реновираним смештајним блоковима формиране одвојене спаваонице за непушаче, а даљом реконструкцијом смештајних блокова створиће се могућност увођења непушачких спаваоница на свим смештајним просторима. Закључак је да ће се број непушачких соба повећавати паралелно са реконструкцијом притвореничких блокова, постепено и у складу са нашим планом потпуног имплементирања ове дистинкције приликом упућивања на смештај притвореног лица.

Истичемо да ћемо по препоруци поступити у целости, те да по истој већ поступамо, а да ће се дефинитивно одвајање ових категорија окончати паралелно са процесом реконструкције комплетног смештајног простора.

❖ У погледу Препоруке која се односи на неадекватну **исхрану** која се притвореним лицима омогућава у овом заводу у смислу недовољног квалитета и количине, чак и неисправности, везано за квалитет исхране напомињемо да је технологија припреме хране намењене исхрани лица лишених слободе значајно унапређена од почетка 2010. године, након комплетног иновирања простора и опреме притвореничке кухиње, те да је постигнута разноврсност термичке обраде намирница и разноврсност комбиновања намирница па се лицима лишеним слободе омогућава објективно квалитетна исхрана. Уведене су групе намирница које раније нису могле бити припремане у притвореничкој кухињи, као што су мешена теста, храна печена у рерни – месо, кромпир и друго поврће, као и пите слатке и слане, проја, чиме је прекинута принудна пракса да се храна за ручак и вечеру припрема у казану, а за доручак дели конзервисана, комадна храна. Изменом технологије припреме хране измењен је и јеловник, те је од 2010. године управа завода много труда посветила увођењу разноврсности у исхрану лица лишених слободе, уз посебне празничне оброке као што је печење и разни десерти повремено – палчинке, кифлице и слично. Исто тако, верска права припадника свих вероисповести заступљених у притвореничкој популацији испоштавана су кроз омогућавање вршења молитвених обреда али и посебне исхране, такозваних верских дијета и верских празничних оброка. Уведена је и могућност за сва лица лишена слободе да обављају разговоре насамом са новим шефом Одсека за исхрану и износе притужбе на квалитет obroka, која је могућност коришћена и примедбе су уважаване. Поводом примедбе на недовољну заступљеност свежег воћа, наводимо да је од јесени 2015. године, поред јабуке дневно, уведена и поморанца, као адекватно воће у зимском периоду.

У вези са квалитетом исхране, додајемо да Окружни затвор у Београду као индиректни буџетски корисник све набавке спроводи у контролисаним поступцима јавних набавки, те да нема могућност слободне куповине намирница на тржишту према потребама и афинитетима појединих лица лишених слободе или појединих категорија лица, већ се све намирнице намењене исхрани лица лишених слободе прибављају у поступку јавне набавке према унапред сачињеном плану и унапред одређеном финансијском – буџетском лимиту.

У вези са примедбама на количину хране по obroку, напомињемо да се количина (дневна, недељна, месечна), односно одговарајућа калоријска вредност одређује према стандарду одређеном Таблицама исхране – калоријским вредностима намирница, према којима се одређује количина дневног калоријског уноса, дакле и оброк у дану. Из наведеног јасно произилази да количина дневног калоријског уноса не може бити предмет препоруке јер је иста прописана Законом о извршењу кривичних санкција, којег се овај завод сигурно и у потпуности већ придржава. Исто тако, лицима лишеним слободе не може се доделити већа количина од прописане, односно калоријски унос већи од оног прописаног законом, без обзира на жеље притвореника.

У вези са делом ове препоруке који се односе на обавезе заводског лекара да дневно контролише квалитет obroка и о томе извештава Управника, наводимо да заводски лекари већ поступају по овој инструкцији, те да се Препорука у овом делу у целости реализује тако што заводски лекари сваки дан контролишу квалитет сваког појединачног obroка и запажања уписују у Књигу контроле квалитета хране, а о томе достављају писани извештај Управнику. Поред наведеног, заводски лекари спроводе контролу хигијене простора притвореничке кухиње, начина чувања и обраде намирница и узимају активно учешће у формулисању јеловника и одређивању састава obroка.

У вези са делом утврђења тима НПМ-а да је конзервисана храна тачније воћни компоти често неисправна, наводимо да ове тврдње нису истините, да се о року трајања и условима чувања конзервисаних намирница строго води рачуна уз напомену да овај завод, како смо већ навели, континуирано предузима кораке да се конзервисана храна изопшти из употребе односно јеловника лица лишених слободе. Посебно истичемо да воћни компот није увршћен у исхрану лица лишених слободе у Окружном затвору од 1998. године.

У вези са утврђењем тима НПМ –а да се obroци притвореним лицима не деле у истим, равномерним временским интервалима, наводимо да се приликом поделе obroка поштују одредбе Правилника о кућном реду казнено поправних завода и окупних затвора које се односе на распоред дневних активности (члан 66. : „ Устајање, лична хигијена, спремање просторија, доручак и припрема за рад у оквиру програма поступања обављају се као дневне активности у периоду од 7,00 до 8,00 часова. Осуђени ручак обављају у периоду од 13,00 до 15,00 часова, а вечеру од 18,00 до 19,00 часова.“), те да у овим интервалима сви притвореници добијају предметне obroке.

У вези са питањем квалитета исхране, користимо прилику да Вас обавестимо да су у току радови на пекари Специјалне затворске болнице, односно потпуној реедаптацији досадашње болничке кухиње у пекару, те да ће по завршетку радова, почетком 2016. године пекара СЗБ припремати хлеб и пецива за сва лица лишена слободе смештена у објекту, док ће се у кухињи Окупног затвора припремати ручак и вечера такође за комплетну популацију лица лишених слободе, без обзира да ли су смештена у СЗБ или ОЗ. Овим ће се омогућити додатно обогаћење исхране свих категорија лица лишених слободе. Окупни затвор ће преузети обавезу да припрема obroке према правилима одређене медицинске дијете (дијабетичне, хепатичне, гастричне и других дијета преписаних од стране лекара), сходно чему ће се формулисати специјални јеловници за болесна лица лишена слободе смештена у обе установе. Додајемо да је у актуелни поступак јавне набавке хране у овом заводу по први пут укључена набавка ширег асортимана свежег воћа и поврћа те смрзнутог поврћа које што је првенствено уведено ради обогаћења исхране лица лишених слободе оболелих од Дијабетеса али намењено исхрани свих лица лишених слободе у овом заводу. Уједно, формулисан је и посебан јеловник за дијабетичаре који чине значајну категорију лица лишених слободе у овом заводу и која су најчешће у претходном периоду изражавала незадовољство исхраном, посебно разноврсношћу исте. Напомињемо да се до сада исхрана оболелих лица лишених слободе која је специфична, планирала кроз замене непожељних намирница дозвољенима – барени пиринач уместо хлеба и слично. Сматрамо да је описани принцип замене условљавао незадовољство рањивих категорија, посебно дијабетичара, пре свега, разноврсношћу исхране, те је усвајањем формалног јеловника за оболеле од дијабетеса

и уједно измену асортимана намирница који се прибавља кроз поступак јавне набавке, начињен значајан корак ка квалитетнијој исхрани оболелих од дијабетеса, а у плану је сукцесивно усвајање посебних јеловника и за друге заступљене категорије оболелих, као што смо објаснили. Напомињемо да Окружни затвор упошљава лекара специјалисту интернисту мр нутриционисту те да су и општи јеловник и поменути дијабетични, сачињени сходно прописаном дневном калоријском уносу и нутритивним правилима, а да ће након формирања заједничке кухиње две установе, овај завод ангажовати реномираног лекара специјалисту нутриционисту за формулисање општег и посебних јеловника.

Закључак је да Окружни затвор у Београду континуирано поступа по препоруци за омогућавање квалитетније исхране лица лишених слободе, а сматрамо да ће након планираног формирања заједничке кухиње са пекаром уз формулисање општег и посебних јеловника од стране лекара специјалисте нутриционисте и уподобљавања плана набавки намирница намењених исхрани лица лишених слободе, до месеца јула 2016. године у потпуности бити поступљено по препоруци која се односи на квалитет исхране притворених лица у Окружном затвору у Београду који ће се значајно побољшати.

❖ Поводом препоруке да је потребно да се на све притвореничке блокове уведе **аларм за узбуђивање**, а да би се омогућило хитно позивање командира у ванредним ситуацијама, обавештавамо Вас да је на свим реновираним блоковима паник – тастер уведен, а да је било планирано да се исти уводи на сваки следећи реновирани блок. По пријему Препоруке приступили смо увођењу аларма за узбуђивање на све блокове, и пре планираног реновирања истих.

Наиме, током 2016 године, у месечним интервалима, средства потребна за увођење паник тастера на све смештајне блокове обезбедиће се овом заводу кроз позицију текућег одржавања, те ће се у истом ритму паник тастери уводити на притвореничке блокове сукцесивно. По препоруци за увођење аларма за узбуђивање, поступићемо до краја 2016. године.

❖ Поводом препоруке која се односи на **инсталирање прикључака кроз утичнице за струју**, у циљу, између осталог, омогућавања коришћења ТВ и радио апарата, притвореницама на блоку 2.2.2. , обавештавамо Вас да ће до краја ове године притворенице са блока 2.2. бити премештене на блок 1.1 на којем су већ инсталирани прикључци за струју и где је омогућено коришћење телевизијских и радио апарата

❖ По Препоруци да се **спаваонице у „женском“ блоку реновирају** у складу са важећим стандардима поступићемо 2017. године када ће бити извршена комплетна реконструкција блока 1.2, у којем ће бити смештене притворенице. Наглашавамо да ће блок

1.2 након реконструкције бити усклађен са свим важећим стандардима, те ће исти имати одвојен дневни боравак, одвојене тушеве од мокрих чворова итд.

❖ По препоруци да се повећа количина хигијенских уложака у хигијенским пакетима, и да се прошири асортиман хигијенских уложака на кантини, поступили смо у потпуности, тако што смо повећали број хигијенских уложака у хигијенским пакетима и требовали све на тржишту заступљеније марке хигијенских уложака од добављача робе за заводску кантину.

❖ Поступили смо по Препоруци да се женама у притвору омогући адекватна нега косе, тако што фризер запослен у овом заводу, маказама и свим другим средствима за негу косе шиша и фризира жене у притвору.

❖ Поводом Препоруке да се обезбеди упознавање са функционисањем завода и начином остваривања права у заводу **страним држављанима** који не разумеју ни српски ни енглески језик, **на језику који разумеју**, Окружни затвор је поступио тако што је од Мисије у Србији Европске организације за безбедност и сарадњу, на поклон добио Правилник о извршењу мере притвора и Закон о извршењу кривичних санкција у преводу на енглески и албански језик.

Додајемо да смо статистичком анализом података садржаних у базама матичне евиденције лица лишених слободе по критеријуму држављанства издвојили податке о најзаступљенијим категоријама страних држављана односно лица са одговарајућих говорних подручја у популацији притворених лица у Окружном затвору у Београду, те смо овако издвојеној категорији притвореника унапред приредили превод потребних прописа на одговарајући страни језик, тако што смо се OSCE – у обратили молбом да нам наведене прописе достави и у преводу на француски и немачки језик.

За појединачне случајеве који не спадају у наведене најзаступљеније језичке групе, по потреби ћемо ангажовати судске тумаче за одговарајући страни језик, по важећој тарифи.

❖ Поводом Препоруке настале након негативних запажања тима НПМ – а о **недовољној доступности података о здравственом стању и медицинске документације** притвореним лицима, као и, како схватамо, садржаја здравственог картона притвореним лицима, те недовољног пружања информација о здравственом стању пацијентима од стране заводских лекара, обавештавамо Вас да је сходно прописима у овом заводу сваком лицу лишеном слободе доступна копија његовог здравственог картона у односу на медицинску документацију насталу за време боравака пацијента у заводу, те да се иста издаје по поднетом

писаном захтеву, копирана о трошку завода. У случајевима када је притвореник тражио копију документације усмено или неовлашћеном лицу, по таквом захтеву се не поступа али, уједно сви запослени су обавезни да притворено лице упуте како да оствари своје право. Исто тако, у случајевима када се копија здравственог картона за лице лишено слободе или које је изашло из завода, захтева од стране лица које није овлашћено специјалним пуномоћјем, копија здравственог картона и медицинска документација се такође не предаје, а због заштите права пацијента на приватност сходно прописима о здравственој заштити.

У вези са односом заводских лекара са пацијентима притвореницама и притвореницима, наводимо да се, као и у сваком колективу, исти разликују по личним својствима, те у том смислу објашњавају налазе и другу медицинску документацију више или мање али, свакако су сви у обавези да притвореном лицу у довољној мери и на довољно разумљив начин објасне стање његовог здравља, те тако и поступају. У вези са наведеним, молимо да имате у виду да значајан проценат притвореничке популације болује од психичких болести или стања, посебно болести зависности које индукују поремећај личности, а да је проценат зависника од психоактивних супстанци у притвореничкој популацији сразмерно велики, као и да је одбијање терапије или хране значајан фактор манипулације управом завода, што све у појединим случајевима отежава комуникацију лекара са пацијентом. Налазимо за потребно да нагласимо да Окружни затвор у Београду већ годинама остварује сарадњу са Војномедицинском академијом где се обављају све дијагностичке процедуре којима завод не располаже, прегледи лекара специјалности које завод не упошљава и лечење које се у овом заводу не омогућава.

Поступајући по препоруци да се садржина здравственог картона као и информације о здравственом стању и лечењу, те налазима по обављеним биохемијским анализама и другим дијагностичким методама, учине у потпуности доступним и разумљивим пацијентима, организовали смо више састанака управе завода и запослених у Служби за здравствену заштиту где им је скренута пажња на уочени недостатак у комуникацији са пацијентима и где су од стране начелнице Службе дате инструкције о степену сазнања односно обавези лекара да у довољној мери објасни пацијенту чињенице о његовом здравственом стању.

Сматрамо да смо описаним у потпуности поступили по препоруци да се информације о стању здравља и садржина здравственог картона учине доступним пацијенту.

❖ Поводом Препоруке да се **шеталишта** у дворишном делу објекта овог завода наткрију да би се могла користити у свим временским приликама, обавештавамо Вас да на сва три шеталишта постоји надстрешница ширине 1м и 10 цм, дужином шеталишта од 80 м.

Ваша препорука налаже да се покрије већа дубина шеталишта, о чему смо обавили разговор са пројектантском фирмом „Машинопројекат“ која је током претходних месеци радила на пројекту блока 1.2. Њихово објашњење је да би за наткривање већег дела шеталишта од тренутно наткривеног, била потребна нека врста кровне конструкције за коју је потребна техничка документација према важећем Закону о планирању и изградњи, из чега произилази

да реализација Ваше препорука превазилази ниво постављања надстрешнице и уствари предствља градњу кровне конструкције и захтева да се на спољним зидовима објекта поставе посебна ојачања која би носила предметну конструкцију.

Напомињемо да ћемо наредне године кроз пројекте блокова предвидети и пројекте горе описане кровне конструкције на шеталиштима, дакле прибавити одговарајућу техничку диокументацију.

❖ Препорука која се односи на формирање простора за **заједнички дневни боравак притвореника** на свим смештајним блоковима и опремање истих потребном опремом биће реализована паралелно процесу реконструкције смештајног простора. У реализацији Препоруке приступили смо формирању просторија за дневни боравак на реновираним притвореничким блоковима тако што смо највећу просторију на блоку преуредили тако да не врши сврху спаваонице већ заједничког дневног боравка за сва притворена лица смештена на предметном блоку.

У погледу опреме поменутих дневних боравака, преузећемо део опреме намењене осуђеничким дневним боравцима која се не користи, а осталу опрему ћемо набављати постепено, али истичемо да ће сви дневни боравци по отварању бити опремљени бар основном опремом.

С поштовањем,

